

kva je u svome nauku odavno izrijekom zanjekala protivnost spoznaje ljudskog razuma vjeri.« I na kraju, kao poruka i kleru i laicima, kao zajedničkoj snazi Crkve: »Promicanje kulture života očito je vrlo složen, zahtjevan i težak zadatak i za Crkvu i za angažirane laike. Za sada se može govoriti samo o pridruženosti laičkih snaga naporima Crkve, ali bi se obiju strana valjalo uznastojati da to postane jedna jedinstvena snaga. To ne bi samo bilo u skladu s definicijom Crkve i proklamiranim položajem laika u njoj, nego bi uža suradnja crkvenih tijela sa stručno kvalificiranim laicima različitih profila zacijelo pridonijela snazi i uvjerenosti djelovanja za opće moralno dobro.«

Time su završene poruke i savjeti članovima Pokreta za život Krčke biskupije, kao i svim katoličkim laicima, ali i svećenicima. Svima njima i opet, na kraju, poručuje citat iz Evanđelja po Marku: »I reče im Isus: Hajdete za mnom i učinit ću vas ribarima ljudi.«

Ivica RUŽIČKA

Nediljko Ante ANČIĆ i Nikola BIŽACA (prir.), *Kršćani i politika*, Zbornik radova teološkog simpozija, Split, CUS, 2003., 255 str.

Sudjelovanje i zalaganje kršćana u javnom i političkom životu društva veoma je izazovna tema, pogotovo nakon Drugog vatikanskog sabora 1965. godine. Upravo iz tog razloga priređivali su se i dalje se priređuju mnogi nacionalni i međunarodni skupovi posvećeni odnosu kršćana i politike. U tom nizu nalazi se i *Međunarodni znanstveni skup u Splitu od 24. do 25. listopada 2002. godine* čija su predavanja objavljena u ovom zborniku.

Prije nego krenem u analizu predavanja, želim istaknuti kako je skup bio veoma dobro posjećen te se odvijao u ozračju otvorenosti, živih rasprava i južnjačke tolerantnosti, što je i te kako, uz do-

bro odabranu temu i način njezinog predstavljanja, išlo u prilog uspješnosti skupa.

U Zborniku je objavljeno deset predavanja koja se, iako čine cjelinu 'kršćani i politika', po mom mišljenju mogu podijeliti u nekoliko manjih cjelina. *Prva* je posvećena politici u svjetlu novoobećavajuće-prijetećeg procesa globalizacije (Milardović, Lozina) koja se nameće kao nužan kriterij i okvir vrednovanja i sudjelovanja u političkom životu. Stručno i znalčki, oba autora analiziraju dobre i loše strane globalizacije i internetizacije. I dok Lozina podsjeća kršćane kako upravo oni mogu ponuditi 'novim naraštajima bez duše' temeljne vrednote kao što su ljubav, mir, pravda, solidarnost, dotle Milardović poziva na mudro razlikovanje i odabir: otkriti i prihvatiti ono što je dobro u globalizaciji, ali jednako tako odlučno odbaciti ono što je pogubno za nacionalne interese.

U svom izlaganju Kukoč vremenski sustavno analizira 'previranja' koja su pratila nastajanje neovisne hrvatske države, vješto uokvirujući događaje u svjetske interese prisutne u Jugoistočnoj Europi.

Slijede predavanja koja izravnije promišljaju političko djelovanje i zalaganje u duhu kršćanskog učenja. Tako, govoreći o političkoj dimenziji vjere u Starom zavjetu, Marijan Vugdelija zaključuje kako je politički vid spasenja veoma prisutan u povijesti izabranog naroda. Starozavjetni Bog se »zauzima za prava slabih, siromašnih, potlačenih, nepravdom progonjenih«. Biblijska vjera se, dakle, ne može odvajati od stvarnog života. U tom smislu vjera i politika se ne mogu dijeliti.

Politička dimenzija je bitna sastavnica kršćanske antropologije, tvrdi Ignazio Sanna. On polazi od činjenice da je čovjek slika Božja. Zato je trojstveni Bog temelj i uzor čovjekovoga društvenog života. Odatle i obveza čovjekovog sudjelovanja i zalaganja u javnom društvenom i političkom životu po načelu solidarne

odgovornosti. Sličnu misao izriče i Ivan Markešić analizirajući političko djelovanje s filozofskog i sociološkog stajališta. Političko zalaganje je trajni izazov, posebno za kršćane. Stoga ih Markešić upozorava da su, kao Božji sustvaratelji, dužni odgovorno i solidarno sudjelovati i oblikovati javni život, politiku.

Takvo razmišljanje o političkom sudjelovanju i zalaganju je posve u skladu s učenjem Drugoga vatikanskog sabora izloženog osobito u *Gaudium et Spes*. Dok je prijesaborsko razdoblje bilo označeno više zatvaranjem Crkve pred svijetom (u vlastitu veličinu!), dotle nakon Sabora Crkva 'izlazi' u svijet, poziva na dijalog sa svijetom, potiče kršćane na sudjelovanje i zalaganje u izgradnji boljšeg svijeta. Zato je dijalog, smatra Josip Jelenić, okvir imperativnog zalaganja kršćana svjetovnjaka u političkom životu danas.

To i takvo zalaganje kršćana u političkom životu nije uvijek jednostavno kako se možda čini. Karl Gabriel nastoji pokazati svu složenost, opasnosti i izazove djelotvornog zauzimanja za dobro društva. Autor upozorava na odvajanje religije i politike u modernim društvima što sa sobom donosi i brojne prilike i rizike na obje strane. Osobito valja obratiti pozornost na fundamentalističke pokrete koji mogu postati ozbiljna zapreka crkveno-kršćanskoj zauzetosti u politici. No i uza sve poteškoće, autor je uvjeren kako i danas kršćani moraju sudjelovati i zalagati se u političkom životu.

Jedan od oblika i načina sudjelovanja i zalaganja u javnom i političkom životu je i uporaba sredstava javnog priopćavanja. Zato Mirko Mataušić smatra kako

se Crkva — uz već klasične oblike naviještanja Radosne vijesti čime sudjeluje u stvaranju boljšeg društva — mora služiti i sredstvima javnog priopćavanja. S tim u svezi Crkva treba osposobljavati kršćane za uporabu 'novih sredstava' kako bi zalaganje u političkom životu bilo djelotvornije.

Zbornik završava veoma zanimljivim i izazovnim razmišljanjem Ljubormira Antića koji analizira našu hrvatsku stvarnost od 1990. do 2001. U okviru zadane teme simpozija autor nastoji odgovoriti na pitanje kako su kršćani sudjelovali i zalagali se u hrvatskom političkom životu. Porast zanimanja za crkveno i vjersko ne znači da je riječ i o porastu vjerodostojnog kršćanstva. Kod mnogih je na djelu više 'politički realizam', nego zbiljsko prihvaćanje kršćanskog života. Zato je pred nama, zaključuje autor, vrijeme ozbiljnog i izazovnog promišljanja, odlučivanja i izbora.

Zbornik radova teološkog simpozija *Kršćani i politika* zanimljivo je, izazovno i nezaobilazno štivo svima onima koji žele i dužni su, temeljem solidarne odgovornosti, sudjelovati i zalagati se za opće dobro u političkom i društvenom životu. To prije svih vrijedi za kršćane laike koje Crkva poziva na dijalog sa suvremenim svijetom u duhu Evandjelja.

Zahvaljujući svima — izravnim i neizravnim sudionicima simpozija zbog uloženog napora (i to je jedan od načina sudjelovanja i zalaganja u političkom životu!), preporučujem Zbornik kao poticaj na susljedno razmišljanje i svesrdnije zalaganje za opće dobro hrvatskog društva.

Josip JELENIĆ